

Notitie voorstel beheerplan staande nettvisserij in kustzone van Nederland

Emmeloord, 1 november 2007

Opgesteld door: D.J.T. Berends (Nederlandse Visserbond) in samenspraak Ed Reker, Rems Cramer, Arjan Korving, Teun Keuter (staandwantvisseren).

Probleemstelling

De visserij- en verkeersdruk in de kustzone van de Nederland is relatief hoog ten opzichte van de rest van de Noordzee. Dat geeft meer en meer aanleiding tot conflicten over ruimte tussen vissers onderling en met andere gebruikers van het gebied. Vooral in de 12 mijlszone. Bovendien lijkt de visserijdruk in het kustgebied toe te nemen als gevolg van een verschuiving binnen de visserijsegmenten waarbij steeds meer ondernemers overschakelen op kleinschalige visserijmethoden zoals de visserij met staande netten (staandwant) maar jaarlijks ook langer op garnalen vissen. Dat heeft tot gevolg dat het aantal schepen en de hoeveelheid netwerk in de kustzone toeneemt en daarmee ook de kans op conflicten met anderen. Van een beheerste ontwikkeling van de staandwantvisserij in de kustzone is momenteel geen sprake terwijl dat wel de wens is van veel staandwantvisseren, sleepnetvisseren en andere kustzonegebruikers.

Het gevolg is dat de staandwantvisserij vanuit verschillende kanten te maken krijgt met heftige kritiek. De commotie in de media rond vermeende bijvangst van bruinvissen, vogels en zeehonden in staande netten bijvoorbeeld, heeft het imago van de staandwantvisserij geen goed gedaan. Ook wordt staandwantvisseren verweten dat zij hun netten niet goed markeren en vooral teveel netwerk schieten waardoor anderen in hun visserij worden belemmerd. Sportvisseren klagen steen en been over staandwantvisseren die pieren en stranden blokkeren met hun netten waardoor het recreatief hengelen onmogelijk wordt gemaakt. Al deze partijen of gebruikers van de kustzone maken dankbaar gebruik van de media die een luisterend oor heeft voor deze problematiek.

De staandwantvisserij wordt terecht de visserij van de toekomst genoemd vanwege het duurzame karakter (ambachtelijk, lage olieconsumptie, beperkte bijvangsten ondermaatse vis, geen bodemberoering en voor de werkgelegenheid arbeidsintensief). Maar helaas wordt dit beeld dikwijls overschaduwd door de negatieve berichtgeving over de staandwantvisserij. Al dan niet terecht leidt dit ertoe dat zelfs in de Tweede Kamer vragen worden gesteld aan de Minister van LNV over een beperking of zelfs verbod op de staandwantvisserij in de Nederlandse kustwateren.

Achtergrond

De Nederlandse staandwantvloot bestaat uit ca. 70 vaartuigen die voornamelijk op tong (50 schepen) vissen met relatief fijnmazige netten. Daarnaast vist een klein deel op kabeljauw en grove platvissoorten (10 schepen) en ongequoteerde vissoorten als zeebaars en harder. De vloot telt 37 schepen van 10 meter en meer waarvan er dertien boven 12 meter zijn. De rest is kleiner dan 10 meter. Het aantal netten varieert van 100 tot 500 netten, afhankelijk van de grootte van het vaartuig, het aantal opvarenden en de gebruikte technieken. De visserij op tong vindt plaats met warnetten met een maaswijdte van minimaal 92 mm en meer (wettelijk 90 mm) die ongeveer 1 meter hoog zijn en over de open bodem worden geschoten. Voor de kabeljauwvisserij geldt dat men met kieuwarnetten vist van minimaal 140 mm die ongeveer 2 meter hoog zijn en over en rond wrakken worden geschoten. De visserij op grove platvissoorten (tarbot/griet) maakt gebruik van grofmazige spiegelnetten (130 mm mazen in combinatie met 220 mm spiegelmazzen) van 0,77 meter hoog die over de open bodem worden geschoten.

De standwantvisserij in de kustzone heeft te maken met een aantal specifieke wetten en regels, zowel nationaal als Europees.

Europees

Om beroepsmatig met staande netten op de Noordzee te kunnen vissen is een Europese visvergunning vereist. Men dient daarvoor te beschikken over voldoende geregistreerd vermogen (kW en Brt). Schepen van 10 meter en groter moeten daarnaast een speciaal visdocument aanvragen in het kader van het kabeljauwherstelplan (annex IIA van VO. 41/2007). Alleen schepen die onder annex IIA regime vallen worden beperkt in het aantal zeedagen. Afhankelijk van de gebruikte maaswijdte krijgt men jaarlijks tussen de 130-140 zeedagen per schip toegekend. Bovendien is er sprake van een ring om de bestaande capaciteit van staande nettvisserij (kilowatt en Brt) gelegd zodat deze niet kan toenemen. Dit is echter geen beperking voor het aantal schepen dat kan worden ingezet voor de standwantvisserij. Voor schepen kleiner dan 10 meter geldt geen beperking in de vorm van zeedagen. In principe kan vanuit andere vlootsegmenten nieuwe capaciteit worden gebruikt voor standwantvisserij waardoor dit segment ongebreideld kan toenemen. Of dat in de praktijk ook daadwerkelijk gebeurt, is vooral afhankelijk van de vangstmogelijkheden.

Ter bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen dient ook de staande nettvisserij zich aan bepaalde voorwaarden te houden. Allereerst geldt per doelsoort een minimum maaswijdte (annex VI van VO. 850/98). Bijvoorbeeld: tong (90 mm), schol (100 mm) en kabeljauw (140 mm in afwijking van hetgeen in artikel 11 en bijlage IV, namelijk 120 mm, staat is het verboden meer dan 30% kabeljauw in gewicht aan boord te houden en met standwant gevangen tenzij de maaswijdte 140 mm en groter is conform artikel 7 van VO 2056/2001). Bovendien moet de vangst uit minimaal 70% doelsoorten bestaan.

Buiten de 12 mijlszone gelden wel aanvullende verplichtingen (VO. 356/2005). Op staande netten dienen plaatjes bevestigd te worden waarop duidelijk wordt aangegeven het visserijmerk van het vaartuig waarmee gevist wordt. Iedere zeemijl netwerk dient voorzien te zijn van een plaatje. De uiteinden van een lijn staande netten dienen te worden voorzien van een boei. Iedere 5 zeemijlen netwerk dienen voorzien te zijn van een tussenboei. Alle boeien moeten voorzien zijn van het visserijmerk van het vaartuig waarmee gevist wordt. Iedere eindmarkeringsboei moet minstens 1,5 meter boven de zeespiegel uitsteken en moet voorzien zijn van vlaggen, gele lichten, een topteken en een radarreflector. Tussenboeien moeten voorzien zijn van witte vlaggen en om de 5 boeien moet een radarreflector zijn aangebracht. Er gelden geen beperkingen van het aantal staande netten en/of de lengte/oppervlakte per vaartuig.

Schepen van 12 meter en meer zijn verplicht om op staande netten akoestische afschrikmiddelen (Pingers) te gebruiken ter voorkoming van de bijvangst van walvisachtige (VO. 812/2004). Die verplichting geldt op de Noordzee het hele jaar voor geankerde kieuwnetten of warnetten met een maaswijdte groter dan 220 mm. Verder ook van 1 augustus t/m 31 oktober voor alle geankerde kieuwnetten of warnetten of een combinatie daarvan waarvan de lengte niet meer bedraagt dan 400 meter. Afhankelijk van het type Pinger (analoog of digitaal) moet men om de 100 meter (analoog) of om de 200 meter (digitaal) netwerk een Pinger plaatsen.

Nationaal

Een deel van de Nederlandse kustzone (3 mijl/20 meter dieptelijn) is aangewezen als Natura 2000 gebied en valt onder de Natuurbeschermingswet (Nb-wet). Dat betekent dat er een beheersplan voor dit gebied zal worden opgesteld door het Bevoegd Gezag (LNV) waarin voor bestaande activiteiten zoals de standwantvisserij wordt beschreven in welke vorm deze mogen plaatsvinden in relatie tot de doelstellingen van Natura 2000. In 2008 worden de beheersplannen opgesteld en zal gekeken worden

in hoeverre de standwantvisserij wel of niet vergunningplichtig zal zijn op basis van het bestaand gebruik.

Binnen de 12 mijlszone geldt dat boeien die gebruikt worden ter markering van staande netten voorzien moeten zijn van het visserijmerk van het vaartuig waarmee gevist wordt. Het is niet voorgeschreven dat netten gemarkeerd moeten zijn met boeien.

Doelstelling

Het bereiken van een rendabele Nederlandse standwantvisserij in de kustzone van Nederland die kan rekenen op brede maatschappelijke steun. Dat betekent in goede balans met de natuurwaarden en de arbeidsomstandigheden kwalitatief hoogwaardige visproducten leveren aan de consument. Een beheersing van de groei is daarbij een voorwaarde en een beheersplan standwantvisserij is nodig om deze doelstelling te bereiken.

Het opstellen van een beheersplan door de sector zelf om bovenstaande doelstelling te bereiken heeft als voordeel dat de regie in eigen hand blijft. Het bevriezen van de bestaande capaciteit uitgedrukt in aantal schepen en hoeveelheid netwerk maakt daar onderdeel van uit.

Beheersplan

Voor het opstellen van een beheersplan is draagvlak nodig binnen de sector zelf, van de overheid en andere gebruikers. Binnen de sector is een werkgroep onder coördinatie van de Nederlandse Vissersbond enige maanden geleden begonnen met het voeren van verkennende gesprekken met standwantvissers over beheersing van de groei van de visserij. Na uitvoerige gesprekken is gebleken dat vrijwel iedereen van mening is dat een beheerste groei voorwaarde is voor een duurzame standwantvisserij. Maar het is voor een aantal vissers moeilijk om zelf te stap te zetten om dit vast te leggen in aantallen netwerk, schepen of tijd. Vooral ook omdat gevreesd wordt dat de overheid deze getallen zal gebruiken als referentiepunten voor verdere opgelegde beperking van de standwantvisserij in de toekomst. Bovendien bestaat de vrees dat de eigen vloot onvoldoende wordt beschermd tegen concurrentie van buitenlandse schepen die niet gehouden zijn aan opgelegde nationale (private of publieke) beperkingen. Verder zijn er grote verschillen in bedrijfsvoering tussen grote en kleine schepen. Grote schepen varen met 3-5 man, terwijl kleine schepen met 1-2 man varen. Hun exploitatiekosten verschillen nogal evenals de daarvoor benodigde besommingen.

In de huidige wet- en regelgeving zijn weinig mogelijkheden om een beheersplan te verankeren zodanig dat ook buitenlandse schepen daar aan gehouden zijn. Een beperking die een lidstaat aan de eigen vloot oplegt (VO. 2371/2002) binnen de 12 mijlszone mag ook van toepassing zijn op buitenlandse schepen als de lidstaten van die schepen daarmee akkoord zijn. Dat is niet eenvoudig omdat vele lidstaten toegang hebben tot de Nederlandse 12 mijlszone. Voor de 3 mijlszone geldt dat in mindere mate omdat alleen België toegang heeft. Bovendien geldt dat een groot deel van de deze 3 mijlszone is aangewezen als natuurgebied (Natura 2000) en daarvoor gelden bijzondere voorwaarden voor de visserij met het oog op de Vogel- en habitatrichtlijnen. Waarschijnlijk zal er in de rest van de 3 mijlszone sprake zijn van externe werking waardoor de bijzondere voorwaarden van toepassing zullen zijn voor de gehele kustzone. In ieder geval staat vast dat in het beheersplan voor de Noordzeekust komt te staan wat de omvang is van de huidige vloot (bestaand gebruik). Dat betekent dat aantallen schepen, aantal netten en vistijd beschreven dienen te worden voor dit gebied. Indien blijkt dat er sprake is van significant negatieve effecten op de natuur dan wordt de standwantvisserij vergunningplichtig en zullen compenserende maatregelen getroffen moeten worden.

Uit de verschillende gesprekken met standwantvissers en andere gebruikers van de kustzone en het inwinnen van juridisch advies is het voorstel om te komen tot een beheersplan bestaande uit:

- a. beperking van het aantal netten per schip
- b. uitgeven van een maximaal aantal vergunningen voor staandwantvisserij
- c. beperken van de capaciteit van schepen kleiner dan 10 meter
- d. voorschriften met betrekking tot markering van netten
- e. gebruik van Pingers
- f. certificering van de visserij

ad. a.. Beperking van het aantal netten per schip

Veel van de problemen lijken zich voor te doen in de 12 mijlszone. Als de hoeveelheid netwerk in dat gebied wordt begrensd dan wordt daarmee belangrijke winst behaald. Bovendien zal binnenkort voor een groot deel of misschien wel voor de gehele 3 mijlszone zone gelden dat de natuurbeschermingsmaatregelen van toepassing zijn. Dat betekent dat in overleg met natuurbeschermingsorganisaties en sportvisserij moet worden vastgesteld in hoeverre sprake is van significant negatieve effecten van de staandwantvisserij. Voorwaarden die voor Nederlandse schepen gelden zijn ook van toepassing op buitenlandse schepen. In de 12 mijlszone zijn dat Denen, Belgen, Duitsers, Fransen en Britten. In de 3 mijlszone hebben we alleen te maken met de Belgische vloot die waarschijnlijk wel akkoord zal gaan met een beperking van het aantal netten in de Nederlandse 3 mijlszone. Het ligt vanwege de haalbaarheid voor de hand om een beperking van het aantal netten te beperken tot de 3 mijlszone. De voorkeur zou echter een beperking zijn die geldt voor de 12 mijlszone van Nederland omdat de staande nettensvisserij zich niet beperkt tot de 3 mijl. Het voorstel is om maximaal 300 netten per schip toe te staan binnen de 12 mijlszone en indien dat niet haalbaar blijkt dan binnen de 3 mijlszone. Het voordeel voor grote schepen is dat die gewoon kunnen blijven vissen met 500 netten, waarvan maximaal 300 binnen en 200 buiten de 12 dan wel 3 mijlszone gebruikt kunnen worden. De staandwantsector stelt aan deze vrijwillige beperking wel de voorwaarde dat aan deze hoeveelheid in de toekomst niet getornd kan worden door de overheid of derden. Indien dat namelijk wel het geval is dan wordt de visserman gestraft voor zijn eigen initiatief voor een duurzame staandwantvisserij. Vanuit met name de Urker staandwantvissers is weerstand tegen het vrijwillig beperken van de visserijinspanning als gevolg van de negatieve ervaringen die men heeft opgedaan in de IJsselmeervisserij. Na iedere vrijwillige beperking volgde een opgelegde beperking door de overheid al dan niet onder maatschappelijke druk.

Ad. b. Uitgeven van staandwantvergunningen voor staandwantvisserij

Om ervoor te zorgen dat de staandwantvisserij zich op een beheerste manier kan ontwikkelen zou het wenselijk zijn dat er staandwantvergunningen worden uitgegeven door de Nederlandse overheid. Op die manier kan de visserijdruk in balans worden gehouden met de visserijmogelijkheden. Met de hand aan de kraan ontwikkelen dus. Vergunningen zouden in nauw overleg met de sector en andere gebruikers uitgegeven moeten worden. Daarmee behoudt de sector haar maatschappelijk draagvlak en kan zich op een duurzame wijze ontwikkelen.

Ad. c. Beperken van de capaciteit van schepen kleiner dan 10 meter

Het instellen van een capaciteitsbeperking van schepen kleiner dan 10 meter is geen eenvoudige opgave. Maatregelen die binnen de 12 mijlszone worden getroffen mogen niet-discriminerend zijn (VO. 2273/2002). Het kan niet zo zijn dat de Nederlandse vloot wordt beperkt terwijl buitenlandse schepen extra capaciteit kunnen inzetten in onze kustzone. Het aanleggen van een ring om de vloot kleiner dan 10 meter is daarom geen haalbare optie zoals het nu lijkt. Immers alle lidstaten met toegang tot onze 12 mijlszone moeten instemmen met deze beperking en dat ligt niet voor de hand. In plaats daarvan zou het uitgeven van vergunningen (b) een betere optie zijn.

Ad.d. Voorschriften (advies) met betrekking tot het markeren van netten en het attenderen van anderen
Binnen de 12-mijlszone:

- Een lijn staande netten dient te worden voorzien van eindboeien en jonen die goed zichtbaar zijn en die voorzien zijn van het visserijmerk van het vaartuig waarmee gevist wordt. Eventueel in combinatie met plastic plaatjes die op de netten geplaatst kunnen worden, bijvoorbeeld per 125 netten.
- Iedere 3,75 mijl netwerk dient te voorzien zijn van eindboeien. Iedere eindboei moet minstens 1,5 meter boven de zeespiegel uitsteken en moet voorzien zijn van vlaggen, gele lichten, een topteken en een radarreflector. Tussenboeien moeten voorzien zijn van vlaggen en om de 3,75 mijl moet een radarreflector zijn aangebracht. Zuidboei dient voorzien te zijn van een radarreflector en 2 vlaggen, 's nachts 2 lichtjes. Noordboei moet voorzien zijn van een radarreflector, 1 vlag, 's nachts 1 lichtje. Gewaakt moet worden dat er geen wirwar van radarreflecties op de radar van vissende kotters ontstaat waardoor het voor die vissers verwarrend wordt. Ter verduidelijking: maximaal 250 netten wil in de praktijk zeggen 2 lijntjes met maximaal 125 netten ieder. Een net is met inbegrip van tussenlijnen maximaal 55 meter lang. Dwz 125 netten zijn $125 \times 55 \text{ meter} = 6,876 \text{ km} = 3,72 \text{ mijl}$.
- Oproepkanaal VHF 16, daarna op VHF 13 onderling communiceren
- Netten zoveel mogelijk groeperen in blokken die sleepnetvissers kunnen vermijden

Via de website van de Nederlandse Visserijbond kan een lijst met contactgegevens van schepen gedownload worden die actief zijn binnen de 12 mijlszone. Aan de hand daarvan kunnen staandwantvissers contact opnemen met de vissersschepen die in hun gebied actief zijn. Verder zal een coördinatiesysteem worden uitgewerkt waardoor de netposities van staandwant aan andere vissersvaartuigen en andere gebruikers beschikbaar kunnen worden gesteld.

Ad. e. Gebruik van Pingers

Onderzoek naar bijvangst van bruinvissen laat zien dat Pingers slechts in een bepaalde tijd en voor een bepaald soort netten nodig en zinvol zouden kunnen zijn. Het gaat vooral om grofmazige netten (>120 mm) op kabeljauw en grove platvis. Wettelijke verplichtingen staan beschreven onder het kopje achtergrond. In ieder geval stelt de Nederlandse Visserijbond in samenwerking met de Kustvereniging Pingers ter beschikking aan staandwantvissers die met grofmazige mazen (>120 mm) vissen. Vissers kunnen op basis van vrijwilligheid en naar eigen inzicht deze Pingers via de afslag van Den Helder, Scheveningen en IJmuiden in bruikleen verkrijgen tegen betaling van een kleine borg.

Ad. f. Certificering van de visserij

De staandwantvisserij cliamt een duurzame visserij te zijn: laag energieverbruik, selectieve visserij en economisch rendabel. Vanuit die gedachte streeft de sector naar maatschappelijke erkenning in de vorm van een certificering (duurzaamheidskeurmerk). Of dat een MSC-label dan wel een Dolphin-proof-label of anderszins moet zijn valt nader te bezien. In ieder geval zal het een keurmerk moeten zijn dat recht doet aan de praktijk en het streven naar een duurzame visserij.

Uitvoering

In overleg met het Ministerie van LNV zal worden vastgesteld in hoeverre dit voorstel kan worden uitgevoerd. Ook zal aan de georganiseerde staandwantvissers worden gevraagd of zij kunnen instemmen met het voorstel.